

CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
DECIZIE

22 martie 2022

mun. Chișinău

Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție în componență:

Președinte – Timofti Vladimir,

judcători – Cobzac Elena, Toma Nadejda, Țurcan Anatolie, Plămădeală
Ghenadie,

a judecat în ședință, fără citarea părților, recursurile ordinare, declarate de către procurorul în Procuratura de circumscripție Bălți, Bodareu Octavian și de către succesorul părții vătămate Tofan Boris, prin care se solicită casarea sentinței Judecătoreiei Drochia, sediul Central din 25 iunie 2021 și a deciziei Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 09 noiembrie 2021, în cauza penală privind-o pe

Țurcan Viorica Xxxxx, născută la xxxxx,
originară și domiciliată în Xxxxx.

Termenul de examinare a cauzei:

1. Prima instanță: 26.12.2018 - 25.06.2021;
2. Instanța de apel: 22.07.2021 - 09.11.2021;
3. Instanța de recurs ordinar: 24.01.2022 - 22.03.2022.

Asupra recursurilor în cauză, în baza actelor din dosar, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție,

A C O N S T A T A T :

1. Prin sentința Judecătoreiei Drochia, sediul Central din 25 iunie 2021, Țurcan Viorica a fost recunoscută vinovată în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal și în baza acestei legi i-a fost stabilită pedeapsa sub formă de închisoare pe un termen de 6 (șase) ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis pentru femei.

În privința inculpatei Țurcan Viorica a fost aplicată măsura preventivă sub formă de obligațiune de nepărăsire a țării, cu menținerea acesteia până la intrarea sentinței în vigoare.

S-a încasat din contul inculpatei Țurcan Viorica în beneficiul statului cheltuielile de judecată în mărime de 4 146,00 (patru mii una sută patruzeci și șase,00) lei.

S-a admis parțial acțiunea civilă înaintată de partea vătămată Tofan Boris și s-a dispus încasarea de la Țurcan Viorica în beneficiul lui Tofan Boris a prejudiciului moral în mărime de 5 000,00 (cinci mii,00) lei.

2. Pentru a se pronunța instanța de fond a constatat că, Țurcan Viorica, la data de 11.08.2017, pe fundalul relațiilor ostile îndelungate cu concubinul său Țurcan Iurie, care în conformitate cu prevederile art.133¹ lit.a) Cod penal sânt membri de familie în condiția de conlocuire, manifestate prin înjosire, intimidare, agresiuni fizice, aflându-se la domiciliul său din s. Xxxxx, r-l Drochia, i-a aplicat ultimului mai multe lovituri cu tocul unui pantof, cauzându-i leziuni corporale. În urma relațiilor menționate, fiind afectat emoțional, cet. Țurcan Iurie s-a strangulat într-o încăpere auxiliară, unde a fost depistat la data de 12.08.2017.

Conform raportului de expertiză judiciară cu nr. 124 din data de 12 august 2019, moartea cet. Țurcan Iurie, a survenit în urma asfixierii mecanice, ca consecință a spânzurării, ce se confirmă prin prezența șanțului de strangulare în treimea superioară a gâtului și semnele general asfictice. La examinarea medico-legală a cadavrului, în afară de șanțul de strangulare, s-a mai depistat leziuni corporale în formă de: plagă contuză a părții pielose a capului, regiunea temporo-parietală dreapta, care putea apărea în urma unei acțiuni a unui corp dur, contondent cu o suprafață limitată, în timpul și în circumstanțele indicate și se exclude de la căderea de la înălțimea propriului corp. Leziunile corporale descrise mai sus nu sunt în legătură causală directă cu survenirea decesului. La cercetarea toxicologică în proba de sânge, de la cadavrul Țurcan Iurie s-a depistat alcool etilic în cantitate de 0,48%, care în viață se califică ca stare de influență neînsemnată a alcoolului.

Conform raportului de expertiză judiciară cu nr.201837A0375 din data de 17 iunie 2019, Țurcan Iurie, ținând cont de particularitățile psihologice individuale și aflarea o perioadă lungă de timp în relații interfamiliare tensionate, conflictuale, și în urma unui conflict repetat cu concubina sa, Țurcan Viorica, a manifestat o reacție afectivă cu comportament autolitic, care a influențat capacitatea lui de a conștientiza și regla volitiv propriile acțiuni.

Pe baza stării de fapt expuse mai sus, instanța a reținut că, în drept, acțiunile lui Țurcan Viorica se încadrează în baza art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal, cu indicii calificativi: *violența în familie, adică acțiunea intenționată, comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, manifestată prin maltratare, izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei, care au determinat sinuciderea.*

3. Împotriva sentinței a declarat apel, inculpata Țurcan Viorica, prin care a solicitat casarea integrală a sentinței Judecătoreiei Drochia, sediul Central din 25 iunie 2021 și pronunțarea unei noi hotărâri prin care să se dispună achitarea inculpatei pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii imputate în baza art.201¹ alin.(3) lit. b) Cod penal.

În motivarea apelului declarat, a invocat faptul că relațiile dintre Țurcan Viorica și Țurcan Iurie erau tensionate pe motiv că ultimul consuma des alcool și o agresa pe Țurcan Viorica. A menționat că au mai fost cazuri de violență și tentativă de suicid.

Apelanta a notat că, după incidentul din 11.08.2017, ambii soți au fost chemați la poliție, însă Țurcan Viorica nu a scris plângere pe Țurcan Iurie, din motiv că ultimul și așa avea dosare penale în privința sa, astfel i-ar fi înrăutățit situația.

Nu este de acord cu suma prejudiciului moral de 100 000 lei indicată în acțiunea civilă de către Tofan Boris.

A susținut că, concluziile instanței contravin prevederilor art.101 Cod de procedură penală, deoarece probele nu au primit o apreciere la justa lor valoare, iar concluziile făcute de instanța de fond sunt premature și în acest caz, a menționat că, într-o hotărâre este necesar nu numai de a reda declarațiile participanților la proces, dar și de a expune esența acestora și legătura lor cu conținutul altor probe, care în ansamblu confirmă sau infirmă o circumstanță pe cauză, de a argumenta de ce unele probe sunt admise, iar altele respinse și prin urmare, modalitatea de motivare a soluției denotă că instanța de fond nu a apreciat probele menționate în ansamblu, din punct de vedere al coroborării lor.

Apelanta a remarcat asupra faptului că, instanța nu a dat apreciere că inculpata a fost pedepsită pentru acțiunile care au avut loc la 11.08.2017 între ea și concubinul său, la dosar fiind anexat materialul contravențional la cererea lui Țurcanu Iurie care a refuzat să fie investigat de medicul legist și în privința ei s-a emis decizia de sancționare în baza art.69 alin.(1) Cod contravențional cu amendă în mărime de 10 unități convenționale, ceea ce constituie 500 lei.

Astfel, a considerat că prima instanță a ignorat principiul non bis in idem, care reprezintă o garanție procesuală în materie penală. Principiul non bis in idem a devenit o regulă fundamentală a desfășurării echitabile a procesului penal național, odată ce a fost reglementată în actele internaționale în domeniul protecției drepturilor și libertăților omului. Potrivit art.4 al Protocolului 7 al CEDO, nimeni nu poate fi urmărit sau pedepsit de jurisdicțiile aceluiași stat pentru săvârșirea infracțiunii pentru care a fost deja achitat sau condamnat printr-o hotărâre definitivă conform legii procedurii aceluiași stat.

A susținut că probatoriul administrat nu demonstrează vinovăția inculpatei prevăzute de art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal și nici nu s-a constatat existența faptei infracțiunii, concluzia cu privire la condamnarea inculpatei a fost bazată pe presupuneri, atât în cadrul urmăririi penale cât și în cadrul cercetării judecătorești nu a fost probat faptul că anume inculpata i-a aplicat careva lovituri părții vătămate.

Inculpata a indicat faptul că, prin ordonanța adjunctului procurorului general, Igor Popa din 22.03.2018 s-a dispus anularea ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale, din 14.09.2017 emisă de procurorul în Procuratura raionului Drochia, Oleg Rusu în cauza penală nr.20171200634 deși careva motive, temeieri evidente pentru anularea ordonanței din 14.09.2017 privind reluarea urmăririi penale nu există, ceea ce este indicat în partea descriptivă a ordonanței, cu reluarea urmăririi penale.

Obiectând împotriva ordonanței procurorului general din 22.03.2018, a notat că în textul acesteia se menționează faptul efectuării de către organul de urmărire penală a tuturor măsurilor de rigoare în vederea stabilirii circumstanțelor. Totodată, în aceeași ordonanță este indicat că nu s-au efectuat audieri a martorilor consăteni, fapt care nu corespunde realității, întrucât au fost audiați 7 martori.

A considerat că, în pofida faptului reluării procesului penal, faptele sunt aceleași fără a fi aduse probe noi. Astfel, a apreciat ordonanța procurorului ierarhic superior ca fiind contrarie art.287 alin.(4) Cod de procedură penală.

A menționat că prin ordonanța din 22.03.2018 adjunctul procurorului general și-a depășit atribuțiile, or, anularea ordonanței poate fi dispusă doar ca urmare a plângerii depuse conform art.299¹ și art.299² Cod de procedură penală.

A remarcat asupra termenului de un an, calculat de la intrarea în vigoare a ordonanței de încetare a urmăririi penale, de clasare a cauzei penale sau de scoatere a persoanei de sub urmărire penală, în interiorul căruia ordonanța poate fi anulată.

Totodată, învederează faptul că, CEDO a subliniat referindu-se la noțiunea de „eroare judiciară” că simpla considerare a faptului că investigația în cazul reclamantului era „incompletă și părtinitoare” sau a dus la încălcări serioase a procedurilor judecătorești, abuzuri de putere, erori evidente în aplicarea dreptului material sau a oricărui alt motiv important ce rezultă din interesul justiției, să indice prezența unei erori judiciare în procedura anterioară.

În condițiile specificate, a conchis că ordonanța adjunctului procurorului general de anulare a ordonanței procurorului O. Rusu în privința cet. Țurcan Viorica, cu reluarea urmăririi penale în cauza penală nr.20171200634, a fost adoptată contrar prevederilor art.287 alin.(4) Cod de procedură penală și, în cazul din speță, constituie o încălcare a prevederilor art.22 alin.(2), (3) Cod de procedură penală și o violare a art.4 Protocolul nr.7 al Convenției, îngădind principiul non bis in idem.

4. Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 09 noiembrie 2021 apelul inculpatei Țurcan Viorica a fost admis cu casarea sentinței, rejudecată cauza și emisă o nouă hotărâre potrivit modului prevăzut pentru prima instanță după cum urmează:

Procesul penal în privința lui Țurcan Viorica învinuită în comiterea infracțiunii prevăzute de art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal a fost încetat în legătură cu existența circumstanțelor prevăzute de lege care exclud urmărirea penală.

Acțiunea civilă înaintată de Tofan Boris a fost respinsă ca neîntemeiată.

4.1. În motivarea soluției date, instanța de apel a relevat că, în formularea argumentelor pe caz, în apelul declarat s-a făcut referire la unele materiale anexate la dosar.

Astfel, la materialele cauzei se atestă copia procesului-verbal cu privire la contravenție din 12.08.2017 (f.d.73, Vol.1), întocmit în privința lui Țurcan Viorica în baza art.69 alin.(1) Cod contravențional, pentru faptul că, l-a înjurat pe cet. Țurcan

I. înjosindu-i demnitatea și onoarea. Țurcan Viorica a fost sancționată cu amendă în mărime de 10 unități convenționale, ceea ce constituie 500 lei.

Prin ordonanța procurorului în Procuratura raionului Drochia, Oleg Rusu din 20.10.2017, s-a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale pe plângerea cet. Sotnic Lilia în temeiul art.275 pct.1) Cod de procedură penală, adică din lipsa faptului infracțiunii. S-a clasat procesul penal nr.25pr/17 la plângerea cet. Sotnic Lilia.

În motivarea soluției adoptate, procurorul a reținut că, „analizând în ansamblu materialele de control date s-a constatat că persoana cet. Iu. Țurcan s-a sinucis fără careva intervenție exterioară, fapt confirmat prin ordonanța de refuz din 11.09.2017. Totodată, s-a mai stabilit că pe faptul lovirii cet. Iu. Țurcan de către V. Țurcan s-au acumulat materialele necesare care au fost înregistrate în R-2 sub nr.4074 din 11.08.2017 și pe care ultima a fost sancționată în temeiul art.69 alin.(1) Cod contravențional sub formă de amendă în mărime de 10 unități convenționale sau echivalentul de 500 lei. Hotărârea care este în vigoare și nu a fost contestată în ordine ierarhică. Astfel, pe ambele cazuri fiind hotărâri neanulate. Totodată, pe parcursul examinării materialului dat s-a stabilit că între lovirea cet. I. Țurcan și faptul suicidului, careva legătură cauzală percepută nu a fost. Ambele cazuri fiind separate și fiind primite decizii separate și diferite.

Prin ordonanța adjunctului procurorului general, Igor Popa din 22.03.2018 s-a dispus anularea totală, ca fiind afectată de vicii fundamentale, a ordonanței din 20.10.2017 de refuz în pornirea urmăririi penale, emise de către procurorul în Procuratura raionul Drochia, Oleg Rusu pe motivele expuse în partea descriptivă a ordonanței, cu reluarea investigațiilor pe caz. S-a dispus retragerea procesului penal cu nr.25 de la Procuratura raionului Drochia și transmiterea acestuia pentru examinare în continuare organului de urmărire penală al IP Dondușeni, sub controlul Procuraturii raionului Dondușeni.

La emiterea ordonanței din 22.03.2018 de anulare a ordonanței din 20.10.2017 de refuz în pornirea urmăririi penale, procurorul ierarhic superior a notat că, exercitând control ierarhic superior în procesul penal în speță, în special, prin prisma constatărilor din ordonanța din 22.03.2018 de reluare a investigațiilor în procesul penal cu numărul 20171200634, anularea hotărârii din 20.10.2017 de refuz în începerea urmăririi penale, fără declanșarea urmăririi penale, este indispensabilă.

Totodată, potrivit aceleiași ordonanțe, s-a punctat asupra nereacționării în modul prevăzut de lege a celor responsabili de cercetarea cazului la acțiunile cet. V.Țurcan de agresiune fizică a defunctului Iu. Țurcan, care se încadrează în fapta contravențională prevăzută de art.78 Cod contravențional.

Instanța de apel a observat evidenta lipsă a unei motivări plauzibile a ordonanței procurorului ierarhic superior din 22.03.2018, anume a aspectului privitor la viciu fundamental care a afectat legalitatea ordonanței din 20.10.2017 de refuz în pornirea urmăririi penale. Altminteri, viciul fundamental invocat se limitează doar la aceiași

noțiune generică, fără a specifica situația concretă care-l materializează în speța cauzei.

În contextul celor menționate, s-a reținut că, potrivit art.7 alin.(2) Cod penal, nimeni nu poate fi supus de două ori urmăririi penale și pedepsei penale pentru una și aceeași faptă.

Instanța de apel a constatat că, anularea ordonanței din 20.10.2017 de refuz în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal se bazează pe alte motive decât cele prescrise de lege. Astfel la caz nu au fost constatate careva circumstanțe noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental care ar fi condiționat reluarea investigației penale în cauza nominalizată, după cum a invocat procurorul în ordonanță.

În susținerea deducerilor, instanța de apel a menționat că, motivarea ordonanței procurorului ierarhic superior din 22.03.2018 nu se afiliază exigențelor legale statuate la art.287 alin.(1) Cod de procedură penală.

După cum s-a menționat, unul din temeiurile de refuz în pornirea urmăririi penale, potrivit ordonanței din 20.10.2017, a servit faptul că Țurcan Viorica a fost sancționată contravențional fiind trasă la răspundere în baza art.69 Cod contravențional prin întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție din 12.08.2017. Potrivit acestuia, lui Țurcan Viorica i-a fost imputat faptul că, la 11.08.2018 l-a înjurat pe cet. Țurcan I. înjosindu-i demnitatea și onoarea. Țurcan Viorica a fost sancționată cu amendă în mărime de 10 unități convenționale, ceea ce constituie 500 lei.

Din textul acuzației imputate lui Țurcan Viorica în baza art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal, reiese că la data de 11.08.2017, pe fundalul relațiilor ostile îndelungate cu concubinul său Țurcan Iurie, care în conformitate cu prevederile art.133¹ lit.a) din Codul penal sânt membri de familie în condiția de concubin, manifestate prin înjosire, intimidare, agresiuni fizice, aflându-se la domiciliul său din s. Xxxxx, r-l Drochia, i-a aplicat ultimului mai multe lovituri cu tocul unui pantof, cauzându-i leziuni corporale. În urma relațiilor menționate, fiind afectat emoțional, cet. Țurcan Iurie s-a strangulat într-o încăpere auxiliară, unde a fost depistat la data de 12.08.2017.

Instanța de apel a atras atenție asupra faptului că, învinuirea lui Țurcan Viorica în baza art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal cuprinde în mod implicit împrejurări de fapt pentru care ultima a fost sancționată contravențional în baza art.69 Cod contravențional la data de 12.08.2017.

Respectiv, faptul dat fiind reținut la emiterea ordonanței din 20.10.2017 de refuz în începerea urmăririi penale și clasarea procesului penal, denotă caracterul întemeiat al ordonanței.

Complementar, instanța de apel a constatat admiterea prin ordonanța procurorului ierarhic superior din 22.03.2018 a unor erori de drept care flagrant afectează drepturile procesuale ale lui Țurcan Viorica garantate de lege, și anume

dreptul de a nu fi urmărit repetat pentru una și aceeași faptă. Odată ce ordonanța nu a fost motivată sub aspectul viciilor fundamentale care au împus casarea ordonanței de refuz în pornirea urmăririi penale, reluarea investigațiilor pe caz se dovedesc a fi contrarii art.22 Cod de procedură penală, întrucât pentru aceleași fapte persoana a fost sancționată contravențional deja.

Luând în considerație cele expuse, instanța de apel a conchis că, în situația din speță, ordonanța procurorului ierarhic superior din 22.03.2018, prin care s-a dispus anularea ordonanței din 20.10.2017 de refuz în pornirea urmăririi penale în privința lui Țurcan Viorica este ilegală. Or, reluarea investigației penale este contrară cerințelor stipulate în art.22 alin.(2) și art.287 alin.(1) Cod de procedură penală, precum și celor statuate la art.4 Protocolul nr.7 la Convenție.

Prin urmare, instanța de apel a considerat neîntemeiată acțiunea civilă înaintată de Tofan Boris. Constatând existența circumstanțelor care exclud urmărirea penală, instanța nu este pusă în fața sarcinii de stabilire a existenței sau inexistenței vinovăției inculpatei. Or, chestiunile privitoare la legalitatea pornirii urmăririi penale sunt supuse unei verificări anticipate chestiunilor privitoare la culpa inculpatei.

Urmare a celor enunțate, instanța de apel a reținut că, instanța de fond la judecarea cauzei nu a justificat soluția adoptată, de condamnare a inculpatei Țurcan Viorica în baza art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal, fiind omisă constatarea existenței pe caz a circumstanțelor care exclud urmărirea penală.

5. Împotriva deciziei instanței de apel declară recursuri ordinare:

5.1. procurorul Bodareu Octavian, prin care indicând temeiul prevăzut de art. 427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, solicită casarea deciziei atacate, cu menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului procurorul indică următoarele:

- temei pentru declararea recursului ordinar prevederile art.427 alin.(1) Cod de procedură penală, potrivit cărora hotărârea instanței de apel poate fi supusă recursului pentru repararea erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în următoarele temeiuri: 6) instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel și hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția;

- procurorul menționează că la terminarea urmăririi penale, la data de 20 august 2019, când inculpata a luat cunoștință de materialele dosarului în prezența apărătorului, aceasta nu a invocat despre nulitatea actelor procedurale efectuate pe parcursul urmăririi penale, la fel, nu a înaintat careva cereri sau demersuri, ceea ce prezumă că a fost de acord cu legalitatea acestor acte procedurale;

- cu toate că ordonanța Adjunctului Procurorului General, Igor Popa, din 22 martie 2018, a fost atacată de către inculpata Țurcan Viorica, la data de 04 septembrie 2019, fiind semnată la data de 23 august 2019, ordonanța Adjunctului Procurorului General, a fost atacată cu mult peste termenul stabilit de lege, după data informării învinuitei despre terminarea urmăririi penale și după prezentarea

învinuitei a materialelor de urmărire penală, iar careva motive legale și întemeiate de repunere în termen nu sunt prezente, fapt ce impune respingerea plângerii ca depusă peste termen;

- argumentul inculpatei precum că a luat cunoștință cu ordonanța Adjunctului Procurorului General, Igor Popa, din 22 martie 2018, o dată cu studierea dosarului penal, la data de 20 august 2019, recurentul o consideră pur declarativă, or ca urmare a adoptării ordonanței din 22 martie 2018, au fost efectuate acțiuni procesuale, cu participarea inculpatei și avocatului ales.

5.2. succesorul părții vătămate, Tofan Boris, prin care indicând temeiul prevăzut de art. 427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, solicită casarea totală a deciziei instanței de apel și parțială a sentinței, cu pronunțarea unei decizii de condamnare a lui Țurcan Viorica de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (3) lit. b Cod penal la pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 6 ani cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis, pentru femei. Admiterea acțiunii civile înaintate de Tofan Boris prin care s-a solicitat încasarea prejudiciului moral de la Țurcan Viorica.

În motivarea recursului recurentul indică următoarele:

- hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel în următoarele temeiuri: pct.6) alin. (1) art. 427 Cod de procedură penală instanța de apel a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței;

- recurentul menționează că luând în considerație, că inculpata Țurcan Viorica este anterior condamnată, fapt ce instanța de apel a reținut că „anterior nejudecată” pe parcursul timpului vieții comune cu Țurcan Iurie, inculpata a dat dovadă de un comportament batjocoritor față de victimă și față de rudele sale apropiate;

- acest fapt se confirmă prin aplicarea forței fizice, fapt care a înjosit onoarea, demnitatea de bărbat, interzicerea de a discuta cu alte persoane, vecini, rude care denotă relații tensionate în familie, de intimidare, supunere a voinței sale. Toate cele menționate, în cumul au dus la afectarea emoțională a victimei, survenită de determinarea la sinucidere. Acest fapt se demonstrează prin probele examinate de prima instanță, iar instanța de apel le-a „scăpat” din vedere.

6. Judecând recursurile ordinare declarate în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal lărgit concluzionează că acestea urmează a fi admise din considerentele ce urmează.

Potrivit art. 427 alin. (1) Cod de procedură penală, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și de apel doar în cazurile stipulate în acest articol.

Conform art. 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, instanța de recurs, judecând recursul, admite recursul, casează hotărârea atacată și dispune rejudecarea cauzei de către instanța de apel, în cazul în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

De asemenea, instanța de recurs verifică dacă s-a aplicat corect legea la faptele reținute prin hotărârile atacate și dacă aceste fapte au fost constatate cu respectarea dispozițiilor de drept formal și material.

După cum rezultă din conținutul recursurilor declarate de procuror și de către succesorul părții vătămate, acestea se întemeiază pe temeiurile prevăzute la art.427 alin.(1) pct.6) Cod de procedură penală, potrivit cărora, hotărârile instanței de apel pot fi supuse recursului pentru a repara erorile de drept comise de instanțele de fond și apel atunci când instanța de apel nu s-a pronunțat asupra tuturor motivelor invocate în apel, ori hotărârea atacată nu cuprinde motivele pe care se întemeiază soluția sau instanța de apel a admis o eroare gravă de fapt, care a afectat soluția instanței.

Analizând textul deciziei contestate prin prisma argumentelor invocate în recursuri și temeiurilor de casare nominalizate, Colegiul penal lărgit constată că criticile aduse de către titularii cererilor de recurs și-au găsit confirmare în speța dedusă judecătii, iar hotărârea instanței de apel urmează a fi desființată.

În acest context instanța de recurs menționează, că conform art.414 Cod de procedură penală, instanța de apel, judecând apelul, verifică legalitatea și temeinicia hotărârii atacate pe baza probelor examinate de prima instanță, conform materialelor din dosar și oricăror probe noi prezentate instanței de apel sau cercetează suplimentar probele administrate de prima instanță. Instanța de apel poate da o nouă apreciere probelor din dosar.

În corespundere cu art.384 alin.(3) Cod de procedură penală, hotărârea instanței de judecată trebuie să fie legală, întemeiată și motivată.

Potrivit art.417 alin.(1) pct.8) Cod de procedură penală, decizia instanței de apel trebuie să cuprindă temeiurile de fapt și de drept care au dus, după caz, la respingerea sau admiterea apelului, precum și motivele adoptării soluției date.

De asemenea, Colegiul penal lărgit menționează, că potrivit jurisprudenței naționale, practicii judiciare constante, sentința trebuie să corespundă atât după formă, cât și după conținut cerințelor art.384-397 Cod de procedură penală.

Se consideră că fondul cauzei nu a fost rezolvat când în considerentele hotărârii primei instanțe nu se arată dacă există sau nu fapta imputată, dacă inculpatul este sau nu vinovat, dacă fapta întrunește elementele infracțiunii și de care anume lege penală este prevăzută ea, dacă există circumstanțe care atenuază ori agravează răspunderea inculpatului, dacă trebuie ori nu admisă acțiunea civilă ș.a. Fondul cauzei se va considera nerezolvat ori de câte ori prima instanță nu a examinat și nu s-a pronunțat asupra chestiunilor de fond ale procesului, vizând problema vinovăției, a răspunderii penale sau civile ori a nevinovăției lui în comiterea infracțiunii imputate.

Instanța de recurs constată, că în speță instanțele judecătorești inferioare nu au ținut cont de prevederile legale expuse supra și practica judiciară constantă cu privire la forma și specificul întocmirii hotărârilor judecătorești.

Așadar, în primul rând, instanța de recurs ordinar ține să menționeze, că potrivit rechizitoriului Țurcan Viorica se învinuiește de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal, cu indicii calificativi: *violența în familie, adică acțiunea intenționată, comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, manifestată prin maltratare, izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei, care au determinat sinuciderea.*

Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a recunoscut-o vinovată și condamnat-o pe Țurcan Viorica în baza art.201¹ alin.(3) lit.b) Cod penal.

La rândul său, instanța de apel admitând apelul inculpatei, a casat sentința a rejudecat cauza și a emis o nouă hotărâre potrivit modului prevăzut pentru prima instanță după cum urmează: procesul penal în privința lui Țurcan Viorica învinuită în comiterea infracțiunii prevăzute de art.201¹ alin.(3) lit. b) Cod penal a fost încetat în legătură cu existența circumstanțelor prevăzute de lege care exclud urmărirea penală. Acțiunea civilă înaintată de Tofan Boris a fost respinsă ca neîntemeiată.

Referitor la aceste aspecte, instanța de recurs ordinar menționează că din conținutul deciziei contestate se deduce faptul că instanța de apel a constatat că învinuirea lui Țurcan Viorica în baza art. 201¹ alin. (3) lit. b) Cod penal cuprinde în mod implicit împrejurări de fapt pentru care ultima a fost sancționată contravențional în baza art. 69 Cod contravențional la data de 12.08.2017.

Astfel, instanța de apel în partea descriptivă a deciziei sale încetează procesul penal în privința lui Țurcan Viorica învinuită în comiterea infracțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (3) lit. b) Cod penal, bazându-se pe prevederile art. 391 alin. (1) pct. 5) Cod de procedură penală, potrivit căruia *există o hotărâre a organului de urmărire penală asupra aceleiași persoane pentru aceeași faptă de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire penală sau de clasare a procesului penal*, însă în partea dispozitivă indică că *procesul penal se încetează în legătură cu existența circumstanțelor prevăzute de lege care exclud urmărirea penală*, temei ce se regăsește la pct. 6 din alin. (1) art. 391 Cod de procedură penală.

Mai mult ca atât, Colegiul penal lărgit menționează că nici pct. 5 și nici pct. 6 alin. (1) art. 391 Cod de procedură penală, nu sunt aplicabile speței date, prin urmare instanța de apel a admis eroarea prevăzută la art. 427 alin. (1) pct. 6) Cod de procedură penală, potrivit căruia motivarea soluției contrazice dispozitivul hotărârii.

Astfel, instanța de apel în decizia sa face referire la noțiuni teoretice, care nu sânt ajustate la speța dată, menționând succint și fără a fi detaliat faptul că *învinuirea lui Țurcan Viorica în baza art.201 alin.(3) lit.b) Cod penal cuprinde în mod implicit împrejurări de fapt pentru care ultima a fost sancționată contravențional în baza art.69 Cod contravențional la data de 12.08.2017*, astfel se atestă o motivare insuficientă și neclară a deciziei instanței de apel.

Totodată, instanța de apel casând sentința primei instanțe și încetând procesul penal nu s-a expus asupra învinuirii înaintate, nu a verificat legalitatea sentinței, descriind la pct. 8 din decizie probele fără a le da apreciere fiecărei probe în parte,

cu expunerea asupra admisibilității sau inadmisibilității probelor și fără a combate constatările primei instanțe.

La fel, și motivarea instanței de apel precum că la caz este aplicabil principiul „non bis in idem” și prevederile art. 7 alin. (2) Cod penal este defectuoasă, or instanța de apel printr-o frază menționează fără a ține cont de conținutul învinuirii contravenționale, fără a da apreciere procesului-verbal cu privire la contravenție din 12.08.2017 din care rezultă că „Țurcan Viorica la 11.08.2018 l-a înjurat pe cet. Turcan Iurie, înjosându-i demnitatea și onoarea”, iar în speța dată Țurcan Viorica este învinuită în baza art.201¹ alin. (3) lit. b) Cod penal, conform indicilor calificativi „*violența în familie, adică acțiunea intenționată, comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, manifestată prin maltratare, izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei, care au determinat sinuciderea*”.

Totodată, Colegiul penal lărgit menționează că prin ordonanța procurorului în Procuratura r-nului Drochia, Rusu Oleg, din 20.10.2017 s-a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale în temeiul art.275 pct.1) Cod de procedură penală, adică din lipsa faptului infracțiunii, care a fost ulterior anulată prin ordonanța adjunctului procurorului general, Popa Igor din 22.03.2018.

Prin urmare, instanța de apel nu a ținut cont de prevederile art.52 alin. (2) pct. 2) Cod de procedură penală, ce oferă dreptul procurorului ierarhic superior de a anula actele ilegale ale procurorului ierarhic inferior.

Conform art.254 Cod de procedură penală, organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului. Astfel, prin ordonanța adjunctului procurorului general, Popa Igor din 22.03.2018 s-a dispus anularea totală, ca fiind afectată de vicii fundamentale, a ordonanței din 20.10.2017 de refuz în pornirea urmăririi penale, emise de către procurorul în Procuratura raionului Drochia, Rusu Oleg.

Se reține, că potrivit art.474 alin.(5) – (7) Cod de procedură penală, în cazul în care procurorul refuză pornirea urmăririi penale, el confirmă faptul prin ordonanță motivată și anunță despre aceasta, într-un termen cât mai scurt posibil, dar nu mai mare de 15 zile, persoana care a înaintat sesizarea. În cazul în care consideră că lipsesc temeiurile pentru a începe urmărirea penală, procurorul, prin ordonanță, abrogă ordonanța de începere a urmăririi penale și dispune refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal. Ordonanța de a refuza începerea urmăririi penale poate fi atacată, prin plângere, în instanța judecătorească, în condițiile art.313 Cod de procedură penală. *Dacă ulterior se constată că nu a existat sau că a dispărut circumstanța pe care se baza propunerea de a refuza începerea urmăririi penale, procurorul anulează ordonanța pe care a emis-o și dispune începerea urmăririi penale.*

În acest sens, Colegiul penal lărgit menționează că prima instanță s-a expus motivat referitor la plângerea din 04.09.2019, ca fiind depusă asupra ordonanței din 22.03.2018 a adjunctului procurorului general Popa Igor și asupra ordonanței din 14.09.2018 a procurorului în Procuratura r-nului Drochia, Rusu Oleg, însă instanța de apel adoptând altă soluție și-a motivat soluția contrar prevederilor art.274-275 Cod de procedură penală, întemeindu-și soluția în baza art.287 Cod procedură penal, fără a ținte cont, că la caz, de către procurorul ierarhic superior a fost anulată ordonanța de refuz în pornirea urmăririi penale, și nu ordonanțe indicate în alin.(1) art.287 Cod de procedură penală, or, această normă prevede temeiurile reluării urmăririi penale, iar la caz au fost reluate investigațiile pe caz (f. d.7, vol. I), urmărirea penală fiind pornită la 20.04.2018, conform ordonanței Ofițerului urmărire penală al SUP al IP Dondușeni (f. d. 1, vol. I).

Astfel, Colegiul penal lărgit menționează că instanța de apel examinând legalitatea ordonanței din 22.03.2018, n-a verificat conținutul acestei ordonanțe prin prisma prevederilor art.274, 275, 53 Cod de procedură penală, or art.287 Cod de procedură penală la care a făcut referire instanța de apel nu este aplicabil speței date.

Totodată, sentința primei instanțe nu poate fi menținută, după cum solicită recurenții, or, în acest caz, ar rămâne fără răspuns argumentele apărării privitor la nevinovăția inculpatei, lipsa în acțiunile ei a elementelor constitutive ale infracțiunii imputate, dezacordul cu aprecierea probelor, or, după cum s-a menționat, instanța de apel n-a judecat fondul apelului, ci s-a limitat la încetarea procesului din alte motive, fără a se expune asupra principalelor argumente ale apărării.

Astfel, au rămas fără răspuns argumentele apărării, invocate în apel, ce țin de nevinovăția inculpatei, în special:

- că instanța de fond nu a verificat și nu a combătut versiunea apărării, confirmată prin declarațiile martorilor Țurcan Ion și Țurcan Alexandru, precum că *victima Țurcan Iurie era inculpat pe art. 152 alin.(1) Cod penal, într-o cauză ce se afla în judecată, și din motivul dat acesta servea băuturi alcoolice mai des și declara, că se va sinucide, dar în închisoare nu se duce, astfel, decizia de suicid era legată cu problemele pe care le avea decedatul cu dosarul penal pornit, el era nervos și își făcea griji*”;

- argumentarea ambiguă, teoretică, a instanței de fond privind învinuirea adusă inculpatei și concluzia referitor la noțiunea de „*determinare la sinucidere*”, care n-a fost ajustată speței și alte argumente din apel.

Prin urmare, erorile comise de instanța de judecată condiționează dispunerea rejudecării cauzei, or apelul inculpatei Țurcan Viorica nu a fost examinat prin prisma solicitării de achitare a inculpatei pe motiv că nu s-a constatat existența faptei infracțiunii imputate în sarcina ei.

În acest context, Colegiul penal lărgit notează, că modalitatea de motivare a soluției instanțelor de fond cu privire la vinovăția sau nevinovăția inculpatei este neclară și contradictorie, pe când potrivit prevederilor legislației procesuale și

practicii judiciare, hotărârile pronunțate de instanțele de fond trebuie să fie motivate atât în fapt, cât și în drept, în corespundere cu prevederile legislației în vigoare, pentru a permite instanței superioare de a verifica corespunderea hotărârii pronunțate cu legea. Necesită a se avea în vedere că nu numai nemotivarea hotărârii, dar și motivarea insuficientă sau motivarea în termeni generali, vagi, reprezintă motiv de casare. Nemotivarea ca o omisiune esențială apare astfel ca un viciu de procedură.

Din considerentele expuse, Colegiul penal lărgit conchide că în prezenta speță și-au găsit confirmare argumentele invocate în recursuri, ceea ce duce la casarea deciziei instanței de apel, cu dispunerea remiterii cauzei la rejudecare în aceeași instanță de apel, în alt complet de judecată, deoarece aceste erori nu pot fi corectate de instanța de recurs.

La noua rejudecare a cauzei, instanța de apel are obligația să înlăture erorile menționate, să țină seama de împrejurările expuse, care au servit temei de casare a soluției adoptate și, cu respectarea prevederilor art. 414 Cod de procedură penală, să verifice legalitatea și temeinicia sentinței atacate, să cerceteze amănunțit aspectele învinuirii înaintate, și, în dependență de datele obținute, să pronunțe o hotărâre legală, întemeiată și motivată, care să corespundă prevederilor art. 417 Cod de procedură penală.

7. În conformitate cu prevederile art. 434, 435 alin. (1) pct. 2) lit. c) Cod de procedură penală, Colegiul penal lărgit,

D E C I D E :

Admite recursurile ordinare declarate de către procurorul în Procuratura de circumscripție Bălți, Bodareu Octavian și de către succesorul părții vătămate Tofan Boris, casează total decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 09 noiembrie 2021, în cauza penală privind-o pe **Țurcan Viorica Xxxxx**, cu dispunerea rejudecării cauzei de către Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune căilor de atac.

Decizia motivată pronunțată la **26 mai 2022**.

Președinte

Timofti Vladimir

Judecători

Cobzac Elena

Toma Nadejda

Țurcan Anatolie

Plămădeală Ghenadie